

Jövő tavasszal

Nem olyan könnyű feldarabolni egy emberi testet. Ritkán sikerül egy csapásra levágni a végtagokat, a combról nem is beszélve. Ráadásul, amikor a darabolóbárd végre áttör a csonton meg az inakon, végleg elszakítva a végtagot a törzstől, az utolsó, türelmetlenebb csapásoknál kicsorbulhat az éle. Ilyenkor meg kell állni, letakarítani és fenni rajta. Időigényes munka.

Anyám először a fejet vágta le. Utána a karokat, majd a lábakat. Ezeket aztán még kisebb darabokra szabdalta. Félrelökte a beleket és a szerveket. Ekkor következett nagyanyám, aki a húsdarabokat, csontokat és belsőségeket egy nagyobb forma kővel összezúzta, majd elkeverte egy edényben az árpaliszttal. Aprólékos munkát végeztek. Gondolom, ha elég sokáig csinálja az ember, adni kezd a mikéntjére is.

A munka azonban nem mindig ment könnyen. Előfordult, hogy a keselyűk akkora tömegben érkeztek, hogy egyetlen élő tollhegyként omlottak a maradványokra, és lehetetlen volt befejezni tőlük a darabolást. De ez a ritkább eset volt. Többnyire sikerült elég ideig távortartani őket. Amikor végre tízéves lettem, nekem jutott ez a kellőképpen férfias feladat. De más dolgom is akadt. Anyám rám bízta a koponyatetőről lenyesett hajcsomót, én pedig leadtam a kolostor egyik szerzetesének, aki összegyűjtötte a halottak haját a jó újrászületésért végzett szertartásokhoz.

Levegőbe temetésnél elengedhetetlen a jó hangulat. A darabolást végző ragypák próbálnak oldott légkört teremteni, beszélgetnek, viccelődnek is, hogy enyhítsék a jelenlévő családtagok gyászát, amely csak erősítené a halott ragaszkodását hozzájuk. Ceváng Dordzse elmagyarázta, hogy abban a negyvenkilenc napban, mialatt a tudat a halál és a következő élet közötti állapotban van, a feldarabolás megérteti vele, hogy a testhez való kötődésnek már semmi értelme, az pedig, hogy megetetik a keselyűkkel, jó karmát hoz létre, ami kialakíthatja egy kedvező emberi újrászületés feltételeit.

Ceváng Dordzse nálunk töltötte azt a telet. A temetőhelyen ismerkedtek össze anyámmal, aki egy idő után meghívta őt hozzánk. Ceváng Dordzse vándor jógi és tanult ember volt. Fiatalkorában szerzetesnek állt, de miután kiábrándult a kolostori életből, kilépett. Találkozott egy nagy mesterral, Rabdzsampa Szángye Szengével, aki tanítványául fogadta. Nehezen tudtam őt szerzetesként elképzelni varkocsba fogott hosszú hajával, szakállával és fülbevalóival. Nagy szó, hogy elfogadta egy ragyapa meghívását. Kevesen keverednek a magunkfajtákkal.

Anyám azonban még negyven évesen is mutatós asszony volt, és annak ellenére, hogy a teste áruba bocsátásához már idősnek számított, még sok férfi érdeklődését felkeltette, így Ceváng Dordzséét is. Anyám csak olyanokkal volt együtt, akikben kedvvel lelte, és amióta a temetőhelyen dolgozott, nem kért fizetséget az elhált időért. Ahogy idősedött, a Buddha Dharma gyakorlása felé fordult, és ettől valahogy függetlenebb természetű lett. Ceváng Dordzse ezért minden szempontból jó választásnak bizonyult. Nagy tudással bírt, rendelkezett bizonyos tanítások magyarázatával, többek között

a *Tibeti Halottaskönyvével*,¹ és egyéb, a köztes állapotokat leíró tanításával, amelyeket, mint mondta, hasznos volna jól ismernünk, ha már ilyen munkát végzünk.

– Ha a halottaknak felolvasnak ezekből a szövegekből, akár még a megvilágosodást is elérhetik, mivel a tudat a köztes állapotban sokkal élelnebben tapasztal mindent, így saját természetét is – magyarázta.

Azon a télen Ceváng Dordzse és anyám elég sok időt töltöttek közös meditálással és a tanítások átbeszélésével, engem pedig írni-olvasni tanított a jógí, amire amúgy legfeljebb valami öreg szerzetes mellett lett volna lehetőségem, ki tudja miféle szolgálatokért cserébe. Ceváng Dordzse valóban jó volt hozzánk. Hallottam már történeteket megvalósítókról, de ő ezt valahogy valószerűvé is tette. Ő maga volt rá a bizonyíték, hogy a dharmá gyakorlásához nélkülözhetetlen az őszinteség, amúgy meg mindegy, hogy az ember világiként, szerzetesként vagy jógiként csinálja. Ha szándéka tiszta, sok mindent megengedhet magának, csak lehetőleg ne ártsen senkinek.

Ceváng Dordzse külön kihangsúlyozta a szerzeteseket, mert az igazság az, hogy minálunk Kámban gyakran erős előítéletek éltek némely kolostorokkal és azok vezetőivel szemben. Ezért amikor szóba kerültek, az emberek inkább bölcsen hallgattak. Egy-két korszó árpasör után persze megeredt a nyelvük, és csak úgy dőltek belőlük az adókon felhízalt szerzeteslámákról szóló viccek. Alig akadt egy maroknyi vörös ruhás, akit komolyan vettek, és az egyetlen, akiben mindenkinek kikezdehetetlen bizalma volt, az egyszerű kovácstól a tudósig, az a Karmapa volt.

– Nincs még egy a Karmapához fogható bódiszattva – jelentette ki Ceváng Dordzse. – A Karmapa egy korábbi világkorszakban érte el a megvilágosodást, és azóta folyamatosan újraszületik, azon kívánságával összhangban, hogy a dharmá továbbadását biztosítva az érző lények javára váljon.

Előző nyáron ő is ott volt Karmapa sáttortáborában, amikor az Kelet-Tibeten átutazva tanításokat és beavatásokat adott. Egy barátjával csatlakoztak a táborhoz, ahol napi négy ülésben meditáltak emberek százai, ha nem ezrei.

– Páratlan lehetőség, ha valaki egy élő buddha közelében gyakorolhat – tette hozzá.

Ceváng Dordzse onnan szülőfalujába ment, idős apjának nem maradt rajta kívül senkije. Amikor meghalt, egymaga hozta ide a testét, amit aztán megetettünk a keselyűkkel, mert hamvasztásra nem futotta neki.

– Amint kitavasodik, tovább utazok – mondta. – Lámám pontos utasításokat adott, hogy hol meditáljak.

Erre azonban már sosem került sor. Ceváng Dordzse tél vége felé hirtelen megbetegedett. Egyik napról a másikra levette őt lábáról a köhögés és a láz. Anyám nem engedte elmenni, pedig ő odakint, a temetőhelyen akart lenni, a sáttában, hogy ne legyen a terhünkre. Anyámnak úgy kellett könyörögni neki, hogy ne tegye. Végül azzal tudta csak megzsarolni, hogy nem vágthat el bennünket az ápolásával járó érdemtől.

¹ A közérthetőség kedvéért a Nyugaton elterjedt *Tibeti Halottaskönyv* elnevezést használom, ez azonban az eredeti szöveget elsőként angolra fordító Walter Yeeling Evans-Wentz által adott fantáziacím. A mű eredeti, a 8. századi buddhista mestertől, Padmaszambhavától származó címe magyarul: *Hallás útján történő megszabadulás a köztes állapotban*. [Láma Ole Nydahl, *Félelem nélküli halál*, Jaffa, Budapest, 2011, 24.]

Ceváng Dordzse így aztán nálunk halt meg, de nem akárhogy. Élete utolsó reggelén megkért, segítsék neki felülni. Felültem és kitámasztottam a hátát. Rábökött egyik könyvére és azt mondta, szeretné, ha az enyém lenne. Számlálóját anyámnak ajándékozta. Aztán, amennyire tudta, összekulcsolta lábait és kihúzta magát. Sokáig ült úgy. Csendben voltunk, hogy ne zavarjuk. Anyám mantrázott. Ceváng Dordzse ajkán egy idő múlva halvány, alig látható mosoly jelent meg. Aztán lehunyta szemeit és úgy időzött tovább. Közben, mintha mantrákat ismételt volna, de alig hallhatóan. Majd arra lettünk figyelmesek, hogy megint kihúzza magát és aztán úgy marad. A helyiségre ekkor különös, sűrű mozdulatlanság telepedett, mintha a jógi elvágott volna valamit. Egyszerre éreztem, ahogy megáll az idő és áthatja a teret valamiféle jóindulatú jelenlét. Feje kissé előrebillent, törzse pedig enyhén megroggyott. Halott volt, de meditációs tartása szinte változatlan maradt. Szája sarkában még mindig ott bujkált az a gyengéd, mindentudó mosoly.

Szokás szerint három napig nem bolygattuk. Mellkasa környéke még két nappal halála után is meleg volt. Ismertünk híres gyakorlókról szóló történeteket, akik halálukkor képesek voltak tudatukat mély meditációban tartani. Ez azonban rendkívül ritka jelenségnek számított.

Azokban a napokban nemcsak Ceváng Dordzse maradt mozdulatlan, hanem az időjárás is. Szinte a levegő se rezgett. Ragyogóan szikrázott minden, és az égen helyenként különös formájú szivárványok jelentek meg, látszólag minden ok nélkül.

– Bódiszattvák jelenlétét kísérő jelek – jegyezte meg nagyanyám.

Felkerestük a környékbeli kolostor vezető lámáját, hogy biztosítsák a megfelelő szertartásokat és a hamvasztást, ahogyan azt megvalósított jogik esetében szokás. De nem adott hitelt szavainknak. Évekkel később értettem meg, hogy az erényes Gelug iskola kínos fényben tűnt volna fel, amiért az ismeretlen jógi egy rossz hírű asszony vískóját választotta meditációja kivételes erejét bizonyító halálához.

Mivel akkor már erős sihedernek számítottam, nem hagytam, hogy anyám cipelje őt a temetőhelyre. Ceváng Dordzse testét három nappal halála után, amikor mellkasa már nem árasztott hőt, takarójába csavartuk, szorosán átkötöttük, majd rongykötelekkel a hátamra vettem, úgy gyalogoltam vele a temetővölgyig.

Még sötét volt, amikor odaértünk, de nem féltem, úgy éreztem, Ceváng Dordzse mellett nem érhet baj. Csak ketten voltunk, anyám meg én, nagyanyám nem jött velünk. Nekem kellett volna betöltenem a segéd szerepét, de arra kértem anyámat, hadd végezzem el én a jógi feldarabolását. Beleegyezett. Csak egyszer sírtam el magam, azonkívül békésen zajlott, mint minden, amióta Ceváng Dordzse velünk volt.

Megtartottam valamennyit a hajából, de nem adtam le a kolostorban. Talán egyszer majd találkozok Ceváng Dordzse tanítójával és átadhatom neki, gondoltam.

Hazaérve elővettem a könyvet, amit rám hagyott, hogy megnézzem, mi az.

– Olvass fel nekem, Nyíma – hallottam mellém telepedő anyám hangját. Kigöngyöltem finom védőborításából a *Tibeti Halottaskönyvet*, és kinyitottam.